

kteř si jednotliví respondenti v této oblasti kladou. Výzkum se soustředil na poměr cíl aktivit zkoumaných v prvním výzkumném šetření. Srovnání výsledků výzkumného šetření I a šetření II přináší zajímavá pozorování a postřehy, v poslední části pak autorka představuje své závěry a podněty pro další výzkum (kapitoly 7, 8). Obsáhlou a cennou součástí studie jsou přílohy (1–7), které přispívají k přehlednosti práce a na které autorka často odkazuje. Některé ukázky transkriptu zkoumané části výuky vykazují úsměvně až primitivnější postupy, související snad s učitelovou nedostatečnou vybaveností v této oblasti, případně i s nezájmem žáků. Překvapí také poměrně časté užívání formy českého vokativu v anglickém kontextu (při oslovování žáků), což je ponecháno bez komentáře (příloha 6).

Publikace vyniká pečlivým zpracováním s precizními odkazy, řadou ilustrujících tabulek, schémat a grafů, jmenným i věcným rejstříkem a podrobnou bibliografií. Přestože závěry výzkumu nejsou nijak objektivně (vyučující upřednostňují tradiční pojetí výuky reálií, tradiční „učitelocentrické“ organizační formy, tradiční didaktické prostředky a soustřeďují se jednostranně na kognitivní složku IKK apod.), publikace vysoce odbornou a zároveň svěží formou poukazuje na důležitou oblast ve výuce anglického jazyka, která zatím nedoznala výraznějších změn. Jak vyplývá z výzkumných šetření, kvalitu výuky reálií a IKK snižuje zejména jednostranné zaměření na znalosti žáků, zatímco rozvíjení dovedností a postojů v kontextu interkulturní komunikační kompetence je věnována minimální pozornost.

L. Nepivodová

* Zerzová Jana: *Interkulturní komunikační kompetence a její rozvíjení v hodinách anglického jazyka na 2. stupni ZŠ*. Pedagogický výzkum v teorii a praxi, sv. 27. Masarykova univerzita, 2012, 246 s.

Kleiner Mährischer Sprachatlas der deutschen Dialekte*

Jazyky a s nimi i dialekty vznikají, spojují se i oddělují, neustále se vyvíjejí souběžně s komunitami, které jimi hovoří, mění se i mizí v souvislosti s potřebami doby či následkem kulturních střetů. Slouží nejen jako prostředek komunikace, ale z hlediska jejich mnohvrstevných vzájemně interagujících vztahů v jazykové a mimojazykové skutečnosti jsou po mnohá staletí i předmětem zájmu badatelů řady vědních disciplín. Autoři publikace *Kleiner Mährischer Sprachatlas der deutschen Dialekte / Malý jazykový atlas německých dialektů na Moravě a ve Slezsku* výše uvedené více či méně dynamické procesy uchopili na příkladu německých dialektů vyskytujících se v určitém časovém údobí v různých regionech současné České republiky, přičemž tento fenomén zkoumají nejen z hlediska lingvistického, ale i z hlediska geografického, sociogeografického, politického, historického či kulturních kontaktů. Po téměř desetiletém pracovním úsilí spočívajícím v exploraci doposud žijících rodilých nářečních mluvčích na území Moravy a Slezska a v následujícím zpracování získaných jazykových dat se tak zainteresovanému čtenáři dostává do rukou poměrně rozsáhlé mapové dílo opatřené syntetizujícími výkladovými komentáři, které celistvě a souhrnně dokumentuje nářeční pestrost a rozvrstvenost bývalých německých dialektů v těchto regionech.

Nespornou zásluhou autorů je, že se jim podařilo takřka „pět minut po dvanácté“ zachytit stav německých nářečí na našem území, a to i přes skeptické soudy části odborné veřejnosti, poukazující jednak na malou početnost nářečních mluvčích v době zahájení prací na jazykovém atlase, jednak na dostatek příslušné dialektologické literatury, která vznikala v předválečném období a v době poválečné mimo

území České republiky. V této souvislosti je třeba vyzdvihnout přínos mezinárodní spolupráce autorů s partnery z univerzit v Řezně a Vídni, díky které mohl být získán rozsáhlý nářeční materiál přímou metodou na základě mírně upravených dotazníků používaných při zpracování jazykových atlasů třetí generace, jako jsou např. Sprachatlas von Nord-Ostbayern či Sprachatlas von Mittelfranken. Oproti roztržitému dialektologickému výzkumu v době předválečné s proměnlivou šíří zkoumané slovní zásoby, nejednotnými metodami explorační a teritoriální omezeností, vznikl soubor nářečního materiálu na kvalitativně vyšší úrovni, který se vyznačuje předem stanovenou hustotou sítě lokalit, dostatečným a jednotným objemem slovní zásoby, jednotnou metodou explorační a softwarovým zpracováním. Ojedinelost předkládaného díla spočívá v tom, že zpracovaný jazykový materiál je definitivní, neboť nářeční komunity ve svých přirozených teritoriálních hranicích přestaly po roce 1945 existovat a tím také se vyvíjet. Nářeční mluvčí, kterým bylo v době explorační fáze mezi sedmdesátí až osmdesátí lety, svůj jazykový kód v naprosté většině případů nepředali. Čtenář si tak může na základě nářečních jevů v rovině hláskosloví a částečně také tvarosloví a slovní zásoby (názvy zvířat a rostlin) získaných z celkem 157 lokalit učinit plastický obraz o charakteristice jednotlivých nářečních oblastí počínaje Brněnskem přes Vyškovsko, Jihlavsko, Hřebečsko až po severní Moravu. Přitom ovšem platí, že přes obecne stanovenou příslušnost daného nářečního celku k domovské nářeční oblasti německých kolonistů, jako např. Brněnsko s úzkým vztahem k středobavorskému nářečnímu prostoru a Hřebečsko s vazbami na prostor východofranský, představuje každé místní nářečí nezaměnitelnou entitu v rámci dané oblasti. Z jazykového atlasu lze mimo jiné také vyčíst další druhotné přesuny německého obyva-

telstva a jejich vlivy na jazyk. Například do obce Dvorska/Maxdorf v brněnském jazykovém ostrůvku přišlo německé obyvatelstvo v 18. století z Hřebečska, což se jasně projevuje ve zvlátnostech dialektu ve srovnání s ostatními obcemi brněnského ostrůvku jako jsou Želešice, Moravany a Modřice, které patří nářečně do sféry středobavorských nářečí.

Autoři zvolili pro publikaci německý jazyk, aby však byla snadněji přístupná i českému publiku, je úvod dvojjazyčný a každý výkladový komentář k jednotlivým jazykovým mapám je opatřen zkrácenou verzí v češtině. Čtenář zajisté ocení v závěru uvedený seznam použitých slovníků a jazykových atlasů, německo-český seznam sídel, v nichž byl výzkum prováděn, i seznam všech 173 v textu uvedených jazykových map.

Kniha je nejen velmi přínosným příspěvkem v oblasti německé dialektologie, ale nechává čtenáře nahlédnout i do poutavé a poučné historie soužití německého a českého obyvatelstva a kontaktu obou jeho jazyků s jejich vzájemným ovlivňováním. Je kvalitní badatelskou publikací, která bezpochyby obohacuje současnou českou germanistiku o řadu nových poznatků nejen z hlediska lingvistického, ale i sociokulturního, geografického a historického.

V. Janíková

* Muzikant, Mojmír; Rothenhagen, Richard. *Kleiner Mährischer Sprachatlas der deutschen Dialekte / Malý jazykový atlas německých dialektů na Moravě a ve Slezsku*. Brno: Masarykova univerzita 2011, 392 s.

Slovník autorů literatury pro děti a mládež 2 – Čeští spisovatelé*

Jde o *Slovník autorů literatury pro děti a mládež 2 – Čeští spisovatelé*, nedávno